

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК СУБ'ЄКТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК: 378.937+378.05+371.102

Вищукаєва К.М.

У статті обґрунтовуються педагогічні умови, що сприятимуть підготовці майбутнього соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності, визначені вимоги, що мають забезпечити продуктивність означеного процесу.

Ключові слова: педагогічні умови, підготовка майбутнього соціального педагога.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА КАК СУБЪЕКТА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Вищукаєва Е.М.

В статье обосновываются педагогические условия, способствующие подготовке будущего социального педагога как субъекта профессиональной деятельности, определены требования для обеспечения продуктивности отмеченного процесса.

Ключевые слова: педагогические условия, подготовка будущего социального педагога, субъект профессиональной деятельности.

PEDAGOGICAL TERMS OF PREPARATION OF FUTURE SOCIAL TEACHER AS SUBJECT OF PROFESSIONAL ACTIVITY

Vitsukaeva Kateryna

Pedagogical terms are grounded in the article, cooperating preparations of future social teacher as subject of professional activity, requirements are certain for providing the productivity of the noted process.

Keywords: pedagogical terms, preparation of future social teacher, subject of professional activity.

Актуальність дослідження. На сучасному етапі система вищої освіти в Україні знаходяться в ситуації, яка диктує необхідність перегляду підходів до системи професійної підготовки майбутніх фахівців. Вдосконалення якості освіти виходить з необхідності підготувати випускників ВНЗ до активної участі в житті суспільства, професійній самореалізації, здатності вирішувати завдання, які ставить перед ними сучасна дійсність. Майбутній фахівець повинен оперативно реагувати на постійно виникаючі зміни в науковій і практичній діяльності. Розвиток людини як активного, відповідального, самостійного та творчого суб'єкта професійної діяльності постає одною із завдань сучасної освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Спеціальність «соціальний педагог» останнім часом є перспективною у житті суспільства. Головним інструментом професійної діяльності соціального педагога є його особистість,

що ініціює безперервне професійне зростання. При цьому особливої важливості набувають проблеми, пов'язані з підвищенням якості професійної підготовки майбутнього соціального педагога як суб'єктів професійної діяльності, для здійснення якого фахівцеві постійно необхідно проявляти активність і самостійність.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблеми підготовки соціальних педагогів до професійної діяльності знайшла своє відображення у роботах багатьох українських і зарубіжних вчених. Так, різним аспектам зазначеної діяльності присвячено праці Н. Абашкіна, С.Архипова, О. Безпалько, І. Богданова, В. Бочарова, Т. Василькова, Ю. Василькова, Л. Віннікова, О. Гура, І.Закагова, А. Капської, Н. Кічук, Г. Майбороди, Ю. Мацкевич, Л. Міщик, Р. Овчарова, С.Пашенко, Л. Пундик, С. Харченко та ін.

У сучасній науці розроблені теоретичні положення, на яких базується розуміння суб'єктності (С.Рубінштейн, К. Абульханова, А. Брушлінський, Б. Ананьєв, В.Петровський, А. Осніцкий, В. Слободчиков, Е. Ісаєв, і ін.). У даний час є безліч досліджень, присвячених вивченню суб'єктності педагогів (Г.Аксенова, Н. Боритко, А. Ваньков, Е. Волкова). Натомість проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності була не вивчена.

Метою статті є визначення педагогічних умов, що сприятимуть підготовці майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. За нашим визначенням, підготовка майбутнього соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності на вузівському етапі передбачає організацію навчально-виховного процесу, з постійним оновленням її змістовних і технологічних компонентів, що дозволить поступово "переводити" традиційну, еталону й виконавську діяльність за зразком в індивідуально-творчу соціально-педагогічну діяльність.

З огляду на зазначене, ефективність процесу підготовки соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності можливо лише при наявності цілеспрямовано організованого педагогом (викладачем) освітнього середовища, системи педагогічних засобів, комплексу педагогічних взаємодій. Розвиток суб'єктної діяльності у даному контексті можна інтерпретувати як процес удосконалення, зміни стану, ступеня якості психологічної, теоретичної й практичної підготовки майбутнього соціального педагога до професійної діяльності, що забезпечується рядом педагогічних умов.

Під педагогічними умовами підготовки майбутніх соціальних педагогів ми розуміємо обставини, що сприятимуть формуванню компонентів цієї підготовки і врахування яких є необхідними для ефективності зазначеного процесу.

На нашу думку, процес підготовки студентів як суб'єктів професійної діяльності буде ефективним за таких педагогічних умов:

- 1) наявність стійкої мотивації до вияву власної позиції у майбутній професійній діяльності;
- 2) забезпечення інтегративних знань, умінь і навичок у майбутніх соціальних педагогів щодо реалізації суб'єктності у професійній діяльності;
- 3) встановлення міжпредметних зв'язків між дисциплінами професійно-орієнтованої підготовки.

До означених педагогічних умов процесу підготовки студентів як суб'єктів професійної діяльності були визначені вимоги, що мають забезпечити продуктивності означеного процесу.

Першу умову ми розглядаємо як сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, що обумовлюють успішність протікання процесу підготовки студентів як суб'єктів професійної діяльності. До об'єктивних факторів ми відносимо цільову, організаційно змістовну, методичну забезпеченість освітнього процесу, а також функціонуючу в навчальному закладі розвиваючого освітнього середовища. До суб'єктивних факторів ми зараховуємо рівень сформованості суб'єктної діяльності у майбутніх соціальних педагогів.

Розглядаючи підготовку майбутнього фахівця як суб'єкта професійної діяльності на особистісно-діяльнісному рівні, ми, опираючись на дослідження В.А. Сластьоніна [1], виділяємо наступні її критерії (як певні інформаційні фіксатори стану суб'єкта): особистісна готовність (мотиваційна, морально-психологічна), теоретична (когнітивна) і технологічна (операційно-діялісна) готовність [2].

До першої умови, яка, за нашим визначенням, має *соціально-особистісну спрямованість*, віднесені наступні вимоги:

- вивчення й урахування об'єктивних і суб'єктивних факторів, що впливають на процес підготовки студентів як суб'єктів професійної діяльності;
- орієнтація професійної підготовки фахівців соціальної сфери, з одного боку, на соціально-значущу цінність соціально-педагогічної діяльності, а з іншого боку - на розвиток його творчої індивідуальності;
- формування мотиваційно-ціннісного відношення студента - соціального педагога до професійної діяльності, що становить зміст гуманістичної спрямованості його особистості;
- розвиток особистості майбутнього соціального педагога в освітньому процесі на основі моделі особистості, що орієнтує освітній процес на перетворення пізнавальної, емоційно-вольовий і дієво-практичної сфери особистості відповідно до ідеалу освіченості;
- активізація, осмислення й збагачення суб'єктного (особистого) досвіду професійної діяльності студентами - соціальними педагогами;
- використання (посилення) потенціалу соціального середовища університету в контексті побудови розвиваючого освітнього простору.

Друга умова забезпечує засвоєння студентами базових знань, необхідних для самореалізації себе як суб'єкта в професійній діяльності. До базових знань відносяться знання про специфіку діяльності соціального педагога, її багатогранний, відкритий характер; розгляд соціального педагога в системі взаємодій з різними фахівцями освітніх, медичних, культурних, спортивних, правових установ; сутність, принципи суб'єктності; розгляд соціального педагога як суб'єкта партнерських взаємодій, його особистісні характеристики; стратегія й тактика як способи реалізації себе як суб'єкта в професійній діяльності соціального педагога й ін.

Засвоєння студентами теоретичних знань здійснюється через зміст дисциплін основної й додаткової підготовки, через соціально-педагогічну практику і її цільову, змістовно-організаційну оформленість тощо. Засвоєння студентами теоретичних знань здійснюється через зміст дисциплін основної й

додаткової підготовки, через соціально-педагогічну практику, її цільову, змістовно-організаційну оформленість тощо.

Особливе значення, при реалізації розглянутої умови, має програмно-методична забезпеченість процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності. Відповідно до цільових напрямків роботи визначені три її форми: нормативна, що орієнтуюча й технологічна. Нормативна форма представлена нормативними актами, що регулюють діяльність соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності, програмою спецкурсу "Основи суб'єктної діяльності майбутніх соціальних педагогів". Орієнтуюча форма містить у собі матеріал, необхідний студентам для самостійного вивчення окремих питань проблеми, виконання завдань. Технологічна форма містить матеріали, що розкривають окремі механізми підготовки соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності.

Друга умова, що має *предметно-змістовну спрямованість*, забезпечує:

- оновлення змісту підготовки фахівців – соціальних педагогів, що розкриває теоретико-практичні основи суб'єктності професійної діяльності;
- програмно-методична забезпеченість процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності;
- впровадження моделі підготовки студентів - соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності;
- поглиблення змісту професійної освіти з урахуванням соціальних, культурних і економічних змін у суспільстві.

Третя умова має професійно-діяльницьку спрямованість, до неї ставилися наступні вимоги щодо:

- нагромадження і організації конструктивної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу на різних етапах професійної підготовки;
- реалізації особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, спрямованих на розвиток суб'єктності в майбутніх соціальних педагогів;
- залучення студентів до науково-пошукової та науково-дослідної діяльності на різних етапах професійної підготовки.

Зазначена *умова* є по суті базовою для інших, припускає здійснення організації освітнього процесу на основі конструктивного діалогу особистостей, орієнтації процесу навчання на індивідуальні інтереси й здібності, стимулювання прагнень студентів до самопізнання, самопрогнозування й саморозвитку. Студент опиняється в такому розвиваючому освітньому середовищі, у таких умовах взаємодії й спілкування, які дозволяють йому зайняти активну позицію, розкритися як суб'єкт професійної діяльності. Таким чином, ця група умов реалізується на основі прийняття особистості студента, створення атмосфери доброзичливості й довіри, паритетності відносин, взаємної відповідальності й ін.

Отже, третя умова забезпечує досягнення цілей у професійній діяльності учасників освітнього процесу (це умови для обміну думками, постановки питань, узгодження позицій, координації дій, колективного аналізу результатів і самого процесу спільної діяльності й ін.).

Висновки. Таким чином, наведені вище педагогічні умови являють собою цілісне інтегративне утворення, що задає логіку процесу підготовки студентів. Кожна з цих умов робить переважний вплив на розвиток певних компонентів

в структурі підготовки майбутнього фахівця як суб'єктів професійної діяльності.

Перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо в побудові структурно-функціональної моделі підготовки соціальних педагогів як суб'єктів професійної діяльності з упровадженням зазначених педагогічних умов.

Список використаних джерел

1. Слостенін В.А. Социальный педагог: Готовность к профессиональной деятельности // Научные труды МПГУ. – Сер. Психолого-педагогические науки. – М., 1997.

2. Деревцова Е.Н. Готовность студентов педагогического колледжа к социальному партнерству // Актуальные проблемы социальной педагогики: опыт, инновации, перспективы: Материалы региональной научно-практической конференции. – Иркутск, 2007. – С. 140-145.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Марусинець М.М.

У статті головну увагу приділено висвітленню педагогічних принципів, які сприяють актуалізації процесу формування професійної рефлексії. Розкрито можливості втілення основних принципів формування професійної рефлексії у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів.

Ключові слова: професійна рефлексія, майбутній вчитель початкових класів, професійна освіта.

В статье основное внимание уделено освещению педагогических принципов, способствующих актуализации процесса формирования профессиональной рефлексии. Раскрыты возможности воплощения основных принципов формирования профессиональной рефлексии в процессе профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: профессиональная рефлексия, будущий учитель начальных классов.

The article focuses on coverage of pedagogical principles that contribute to mainstreaming the formation of professional reflection. Reveals the possibility of implementing the basic principles of professional reflection in the professional training of future primary school teacher.

Keywords: professional reflection, the future primary school teacher, professional education.

Актуальність теми. Особливості розвитку професійної рефлексії визначають специфіку становлення особистості як суб'єкта професійної діяльності